

En lärmodul i bedömning - del 2: likvärdig bedömning

av Annika Sjödahl & Marianne Modigh, Enköping

Hur skapar vi likvärdig bedömning? Kan den summativa bedömningen användas formativt och hur i så fall?

Bedömning och betygsättning är två mycket viktiga pedagogiska uppgifter som involverar både elever och lärare. Av tradition har det varit så att läraren bedömt elevens kompetens i syfte att ge underlag för betygssättning, kallad summativ bedömning. Men för att lägga en grund för elevernas livslånga lärande är det viktigt att eleverna också engageras aktivt i bedömningspraktiken och vet vad målet är. Eleverna behöver vara väl medvetna om vad det är som bedöms och vad som utmärker kvalitet i de kunskaper de ska visa och det ges med återkoppling. Idag betonas bedömning mer ur ett lärandeperspektiv.

Forskning har visat att formativ bedömning ökar elevernas lärande, det vill säga bedömning i processen och med hjälp av utvärderingar av lektionsmål och kunskaper. Ett prov med ett summativt omdöme kan mycket väl användas formativt för att visa var eleven befinner sig utifrån de nationella kunskapskraven. Det finns kunskapskrav för skolans alla ämnen och kursplaner. Kunskapskraven beskriver vad som krävs i olika årskurser och på gymnasial nivå för godtagbara kunskaper för olika betyg.

Bedömning kan grunda sig på prov, läxförhör, inlämningsuppgifter, klassdiskussioner till matriser, loggböcker och portfolion. Bedömningen ska vara systematisk, förankrad i bevis och allsidig. Skolverket har tagit fram olika stödmaterial, som till exempel nationella prov, bedömningsstöd och kommentarmaterial till kunskapsmål för att nå en likvärdig bedömning vid betygssättning.

I det förra betygssystemet, det relativa, kunde fördelningen av betygen enligt normalfördelningskurvan, ses som garant för likvärdighet. I det nuvarande, det mål- och kunskapsrelaterade, har vi inte någon sådan fördelning. Teoretiskt sett skulle alla elever kunna få samma betyg i hela landet. Idag ska likvärdighet i bedömningen nås med hjälp av tydliga kunskapskrav, kunskapskriterier och sambedömning. Det verktyg vi har är de nationella proven.

Ett kollegialt samarbete inom och utanför den egna skolan är nödvändigt och värdefullt för att skapa en likvärdig bedömningsgrund som gör att bedömningen av förmågorna utgår ifrån samma grundtankar och tolkning av kunskapskraven.

Moment A - Individuell förberedelse

Betygsättning

Titta på följande filmer, från webbkursen [Bedömning och betyg](#). Kommer på [Skolverket](#) i höst.

- **Betygsättning - vad gäller?** <https://vimeo.com/84862302>
- **Hur blir bedömningar till ett betyg?** <https://vimeo.com/84955760>
- **Sammanvägning till ett betyg i praktiken:** <https://vimeo.com/84580917>

Sambedömning i skolan

Titta på filmen och läs materialet från Skolverket om sambedömning i skolan.

- **Skolverkets film:** <https://www.youtube.com/watch?v=Mml4YSAVrVM>
- **Skolverkets skrift:** [Sambedömning i skolan](#)

Moment B - kollegialt arbete

Inledning

Titta på filmerna och läs underlaget ovan.

Diskussion

Fundera över följande frågor till ni träffas i kollegiet:

- Vad kan eleven? Vad förväntas eleven kunna i slutet av området? Hur tar ni reda på var elev befinner sig? Vet eleverna vad som bedöms?
- Kan alla mina elever uppfylla alla delar av kunskapskraven? Vad hindrar dem?
- Om bedömningen ska stödja lärandet bör uppgifter konstrueras som visar var eleverna befinner sig i sin kunskapsutveckling. I vilken omfattning genomsyrar denna princip din planering?
- Vilka bedömningsrelaterade dilemman ställs du inför i din undervisning? Hur hanterar du dessa?
- Hur arbetar ni med progressionen? Har ni stöd i något material för det?
- Matriser, hur använda dessa för bedömning och för att visa elevernas utveckling?
- Hur arbetar jag för att få in kunskapskraven i bedömningen?
- Bedömer du kunskapskraven flera gånger och med olika metoder?
- I vilka sammanhang ger du återkoppling på uppgifts-, process-, metakognitiv eller personlig nivå?
- Hur ofta ges återkopplingen?
- Hur använder du återkopplingen för att planera kunskapsutvecklingen?

- Hur planerar du för elevens användning av den återkoppling som ges?
- En förutsättning för att kamratbedömning ska fungera är att elever visar respekt för varandras arbete. Hur kan man introducera kamratbedömning och skapa trygga förhållanden för denna?
- Hur kan självbedömning och kamratbedömning användas som en resurs i din praktik?
- Hur ofta värderar eleverna sitt eget arbete? Hur gör de det?
- Förändringar i bedömningspraxis kan utmana både elever och kolleger. Vilka svårigheter kan tänkas uppstå om man följer de fem strategierna för formativ bedömning?
Kan summativ bedömning användas formativt och hur i så fall?
- Hur ser en bedömningssituation ut för dig?
- Hur ser sambedömningen ut hos er? Kan den förändras för större reliabilitet och i så fall hur?
- Har du några goda exempel på sambedömning från andra skolor eller från det utvidgade kollegiet?
- I vilken omfattning präglas kulturen på skolan av att alla elever kan uppfylla alla delar av kunskapskraven?
- Diskuterar ni hur ni kan förbättra er undervisning för att eleverna ska nå kunskapskraven?
- Får lärare återkoppling på sitt lärande av rektor, kollegor och elever?
- Diskuterar ni kollegor hur bra frågor och uppgifter kan konstrueras?
- Använder ni resultat från prov för att systematiskt förbättra undervisningen?
- Uppmuntras lärare att värdera sin egen utveckling och kompetens? Hur görs den värderingen?

Planering

Plocka fram gamla nationella prov och elevlösningar och bedöm dem tillsammans. Hur många elevlösningar ska ni titta på? En för varje förmåga? Ska ni först bedöma själv eller ihop på en gång?

Om ni gjort en planering i ämneslagen och undervisar med samma planering kan ni utvärdera och sambedömma de elevlösningar ni valt att ha som underlag för bedömning. på liknande sätt som ni bedömer nationella prov

Eleverna kan låta testa gamla nationella prov genom att markera frågor de inte förstår och frågor de är osäkra på. Detta kan ni sedan diskutera i grupp för att se om eleverna har samma problem och hur ni i så fall kan styra undervisningen.

Moment C - aktivitet

Genomför aktiviteten och notera enligt era diskussioner.

Moment D

Diskutera era reflektioner från materialet ovan med hjälp av era anteckningar. Nedan har ni lite stödfrågor till er hjälp förutom de egna anteckningarna ni har från momenten ovan. Diskutera i era ämneslag.

Sambedömning av nationella prov

- Utifrån de elevlösningar från nationella proven ni valde att sambedöma diskuterar ni era resultat och vad som skiljer sig åt. Är den likvärdig?
- Läs sedan bedömningsanvisningarna och diskutera hur ni valde att bedöma. Är den likvärdig mot er bedömning?
- Vilket stödmaterial saknar ni? (elevexempel, matriser) Kan ni hitta hjälp på nationella provkonstruktörernas hemsida?
- Hur rättar ni nationella prov på skolan? Avkodat, egna elevers prov, byte med andra skolor?
- Hur skulle du vilja utveckla din bedömarkompetens?
- Ta med er vad ni kommit fram till i arbetslagen och dela era reflektioner. Vilka ämnen har bäst stöd för bedömning?

Mer lästips

[Vad är bedömning?](#), Skolverket, 2011

[Kunskapsbedömning i skolan](#), Skolverket, 2011

[Provbetyg - Slutbetyg - Likvärdig bedömning?](#), Skolverket, 2011

[Underlag för betygsättning](#), Skolverket, 2014

[Bedömning och betygsättning årskurs 6](#), Skolverket, 2013

[Vad är skillnaden mellan ett betyg och ett probbetyg på ett nationellt prov?](#), Skolverket, 2013

[Eleverna lär sig mindre när det är lätt att få höga betyg](#), Skolverket, 2011

[Slutbetyg och betygskatalog](#), Skolverket, 2013

Jämförelsetal på kommunnivå för kommunala huvudmän: <http://www.jmfal.artisan.se/>